

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

„დედა ენა“

„დედა ენა“, ანუ „ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი სახალხო შკოლებისათვის“, ქართული ენის ორიგინალური სახელმძღვანელო დაწყებითი სკოლებისათვის, შექმნილი ი. გოგებაშვილის მიერ. გამოვიდა 1876.

„დ. ე-ში“ წარმოდგენილია ორი წლის კურსის მასალა. წერაკითხვა ისწავლება ბგერითი ანალიზურ-სინთეზური მეთოდით. 1906-იდან „დ. ე.“ 2 წიგნად გამოდის: პირველში თავმოყრილია წერა-კითხვის შესასწავლი მასალა, მეორეში – საყმანვილო მხატვრული თხზულებები, ხალხ. შემოქმედების ნიმუშები და საბუნებისმეტყველო, გეოგრ., ისტ. და ეთნოგრ. შინაარსის მეცნ.-პოპულ. სტატიები.

ცხოვრების სხვადასხვა პერიოდში ი. გოგებაშვილის არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება რელიგიასთან მიმართებით მის სახელმძღვანელოებშიც აისახა. „დ. ე-ის“ გამოსვლის შემდეგ რელიგ. მასალა ყოველ ახ. გამოცემაში მატულობდა და 90-იან წლებში მთელი სახელმძღვანელოს მესამედი შეადგინა.

წიგნში შედიოდა ორი ვრცელი განყ-ბა – „სასულიერო-მნეობრივი“ და „მოთხრობანი საღმრთო ისტორიიდან“, აგრეთვე ლოცვები და ხუცური ანბანი, ნუსხურ-მხედრული შრიფტით დაწერილი ტექსტები. ცალკე თავებად შედიოდა მასალა ი. გოგებაშვილის საღმრთო ისტორიის სახელმძღვანელოდან, რ-იც ცალკე წიგნად არ გამოსულა.

„დ. ე-ს“ საფუძვლად უდევს მაღალი დიდაქტ.-მეთოდოლოგიური პრინციპები, გამსჭვალული კულხალხურობის სულისკვეთებით. მან დიდი როლი ითამაშა ქართვ. ახალგაზრდობის თაობათა აღზრდა-განათლებლაში. ავტორის სიცოცხლეში (1912-მდე) იგი 33- ჯერ გამოიცა

(1 ნან. – 27-ჯერ),

ი. გოგებაშვილის გარდაცვალების შემდეგ „დ. ე-ის“ გამოცემა მიენდო სპეც. კომისიას, რ-საც ლ. ბოცვაძე ხელმძღვანელობდა. 1876–1925 „დ. ე.“ 45-ჯერ გამოიცა. ვ. ძიძიგურისა და ა. გვახარიას „დედა ენის“ 1935–43 გამოცემებში ძირითადად ი. გოგებაშვილის ბგერითი ანალიზურ-სინთეზური მეთოდია გამოყენებული.

ი. გოგებაშვილის „დ. ე-ის“ საფუძველზე შედგენილი ნ. ბოცვაძისა და ე. ბურჯანაძის „დ. ე.“ (2 წიგნად) I და II კლასებისათვის (1944-იდან სისტემატურად გამოდიოდა) და ვ. რამიშვილის მიერ შედგენილი „დ. ე.“ (პირველად გამოიცა 1973). 1976 ზეიმით აღინიშნა „დ. ე-ის“ მე-100 წლისთავი. საიუბილეოდ დაისტამბა 1876 და 1912 გამოცემები.

1994 თბილ. შოთა რუსთაველის სახ. აკად. თეატრში დაიდგა „დ. ე-ის“ მოტივზე აგებული სპექტაკლი „იაკობის სახარება“ (რეჟ. რ. სტურუა).

ვ. რამიშვილი
